

ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

61. ÉVFOLYAM

1995. OKTÓBER

No. 5 (294), Vol. 61, Oct. 1995, USPS 178560 5. SZÁM

Hálaadás a reformációért

Szent örömmel gyűltünk templomdba,
Ünnepelni, Isten, e napot:
Oltárodnál sarunkat megoldva,
Szemeinkben hálakönny ragyog.
Áldunk Téged szent Fiad tanáért,
Benne a hit s vigasz balsamáért.

Krisztus ajkán a hatalmas Ige
Újjászült ég és föld tégedet —
Ó, szív, amit bűnöd elveszíte,
Az Igében nyitva Édened.
Élet harcán pajzsunk az s vezérünk,
Sirnak éjén nyugtató reményünk.

Am sűrű köd ült Sionra hajdan,
Üdvösségünk napja elborult,
S felsírt a föld égető sóhajban:
A szív érzé, hogy mily nyomorult.
E nyomorban hozzánk tért, ó, Isten,
Bő irgalmad, hogy rajtunk segítsen.

Megsegített. Bölcsék nagy szívében
Az Úr fénylett, az Úr Lelke szólt,
S a csudás kor tűzfelhőjeképpen
Lángolt a hit és az éj oszolt:
Újra épült Isten szentegyháza,
Hol az Igét Luther magyarázza.

Rendületlen áll a fundamentum,
Mely örökre egyszer vettetett;
Rád van írva wittenbergi templom
Az Írás: a hit és szeretet.
Mit Luther írt nagy idők számára,
Írd fel, Isten, szívünk táblájára!

Ints, Ki tudod a mi dolgainkat,
Ha a szívünk sem hév, sem hideg;
Oltsd belénk — és semmi meg nem ingat —
A hegyeket mozgató hitet,
Növeld, Uram, és tartsd meg hitünket,
S megtart a hit üdvösségre minket!

Az újult hit négyszázéves* napja
Félvilágot ünnepségre hív;
Szent emlék a lelket megragadja,
S gerjedezve örvend annyi szív:
S Luther mellett míg pálmáival állunk,
Téged, Isten, mély hálával áldunk!

* 1917-re írta a költő

—Sántha Károly

MI AZT TARTJUK...

Mi azt tartjuk, hogy az ember hit által igazul meg a törvény cselekedetei nélkül." (Róma 3:28.)

Ami a legszembeötlőbb ebből az igéből — amelyre a reformáció a maga alapkövét lerakta — az, hogy látszólagos lehetőség kínálkozik az ún. jó cselekedetek elhagyására a keresztyén életből. Azok akár közülünk valók, akár nem —, akik nem értik meg még mindig a reformációban napvilágot látott Evangéliumot s az ebből származó tanítást, pontosan ebbe botlanak bele; azt mondják, s ha így volna, joggal, hogy mi bizony könnyen elintézzük a lélek dolgait.

Csakhat nem így van. S ezért nehéz evangéliumi keresztyénnek lenni. Az igaz, hogy kegyes, jó cselekedeteink nem érdemszerzők Isten szemében. Az igaz, hogy Isten kegyelemből igazít meg és ezt hit által vesszük tudomásul, de... és ez a "de" a mi problémánk. Ugyanis a mértéket a mi magatartásunkra, örökéletes jövőnkre nézve Maga Isten határozta meg a Jézus Krisztusban.

A megváltásban Isten gyermekeivé lettünk. Ezért adunk hálát szüntelenül és erről teszünk bizonyosságot. Mennyei Édesatyánk megteremtette a "jó fát", azaz a Krisztus vére által újjászült bennünket, hogy új teremtesek és jó gyümölcsöt hozók legyünk: szabadokká legyünk Isten szent Neve dicsőítésére, s az Ő szolgálatára.

Az evangéliumi ember tehát magától, érdek és haszonra várás nélkül cselekszik jól és helyesen: hajtja végre Isten akaratát. Ez az evangéliumi ember jellemzője. Ez az ő valóságos, Isten előtti igazságban való énje.

Hitben világhosszá válik Isten mérhetetlen irgalma és türelme a bűnös em-

ber iránt. Hitében tükröződik vissza a saját bűne, tehetelensége, érdemnélkülisége. Hite hajtja őt a krisztus keresztségéhez, és hite ragadja meg azt a szent megigazulást, az Istentől való igazságot, amit Isten ingyen, bőségesen ad. Életfája gyökeret ereszt az egyedüli Fundamentumba, mint a szőlővessző pedig szívja magába a Szőlőtőből az életnedvet, hogy meg ne hazudtolja azt, amivé Isten őt formálta; s így termi meg a hit gyümölcsseit.

Az evangéliumi ember hívó ember és ezért cselekvő ember. Ebben nincs ellentmondás. Ez a megváltott, az üdvösségre elhívott ember természetes életrendje. Vagyis az a természetellenes, ha valaki cselekedeteiből akar magának isteni elismerést biztosítani, vagy ha hitét tartja érdemnek. S ez nem szabadságot,

De különösen az szól most hozzánk, ahogy Pál apostol bevezeti az evangéliumi ember életrendjét: "mi azt tartjuk", és ahogy mi vagyunk büszkék a reformációban kinyilvánított kegyelemre: "mi azt tartjuk". Nagyon súlyos kijelentés ez. Mert nem a "dogmai" vélemény az érdekes, hanem a gyakorlat. S ezért "azt" tartjuk-e? Megnyilvánul-e ez az Egyházban, a keresztyén gyülekezetekben, a keresztyén családokban? Mennyire másképpen alakulna az élet mind egyének, mind közösségek vonatkozásában, ha az "azt tartjuk"-hoz híven igazán "azt" is tartanánk!

Így az apostoli kijelentés megint egy alkalom a benső reformációra, hogy valóban "azt" tartsuk és aszerint is éljünk. Ha kell, még ma is történjék változás. De történjék is meg, mert a Krisztusban megváltattunk és a Lélek hív. Akinek van füle a hallásra, hallja.

—t—a

A nyugateurópai magyar protestáns gyülekezetek hírei

• Az Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia Nagyheti Találkozója

1960 óta minden esztendőben összegyülekeznek valahol Nyugateurópában magyar protestáns fiatalok, hogy egy héten át Isten Igéjét hallgathassák; a keresztyén élet fontosabb kérdéseiről beszélgethessenek; és erősíthessék azokat a közösségeket, amelyek a szétszórtságba kerültek között igen fontosak lehetnek. Ezek között a magyar kultúrával, szellemi és művészeti élettel való kapcsolatuk ügye mindig fontos helyet foglalt el ezeken a találkozókön. Itt megjegyezhetjük, hogy ilyen alkalmon a múltban többen vettek részt délamerikai gyülekezeteink tagjai közül is, főleg olyanok, akik diákkorukban Európában végezték tanulmányaikat.

Az 1995. évi, 36. találkozóra a németországi Spessart hegység egy kies fürdőhelyén, Bad-Orbban került sor. A résztvevők száma meghaladta a százat, akik hét nyugateurópai és három kárpátmedencei országból (Erdély, Kárpátalja, Magyarország) érkeztek a konferencia helyére.

A találkozó főtémája „Nem jó az embernek egyedül lenni” volt. E körül csoportosultak a főelőadások. Ezek egy részét dr. Pálhegyi Ferenc budapesti pszichológus tartotta, míg a keresztyén közösség bibliai alapjáról Gémes Pál stuttgart-melletti ifjúsági lelkész, ennek az egyháztörténelem során történt megvalósulásairól pedig dr. Pósfay György genfi ny. lelkész szólt.

A konferencia legtöbb napján evangélikációs sorozat keretében Cseri Kálmán bp.-pasaréti lelkész az emmausi tanítványokról beszélt. Az esti programokat a fiatalok maguk szervezték meg; sor került egy félnapos kirándulásra is, valamint az egyik környékbeli templomban tartott orgonaversenyre, amelyet Gárdonyi Zsolt wüzburgi professzor és orgonaművész adott.

A reggeli áhítatokat édesanyák, az estieket főleg fiatal testvérpárok tartották. A megnyitó Istentiszteleten Molnár Veres Pál, a skandináviai magyarok lelkésze hirdette az Igét, míg nagypénteken Kiss Szabolcs északolaszországi ny. lelképásztor. Ez utóbbinak a keretében úrvacsoraosztás is volt Berde László székelyudvarhelyi és Joób Olivér zürichi lelkész szolgálatával.

• Ökumenikus Konferencia Gyulán

Az elmúlt évtizedek során a három nyugateurópai magyar keresztyéneket összefogó szervezet, az Ifjúsági Konferencia, a Protestáns Magyar Szabadegyetem, s a katolikus értelmiséget összegyűjtő Pax Romana magyar osztálya általában 5–7 évenként valahol Nyugateurópában ökumenikus konferenciát rendezett. 1995-ben ilyenre a magyarországi Gyulán került sor, melyen majd félezen vettek részt.

• Pünkösdi Konferencia

A német-svájci magyar protestáns gyülekezetek közössége ebben az évben is megrendezte a Hasliberg nevű magaslati üdülőhelyen pün-

kösdi konferenciáját. Ennek az alkalomnak meghívott előadója Ittész János községi lelkész volt. Rajta és a helyi lelkészekon kívül dr. Csia Klára bibliamagyarazattal és Balassi Bálintról szóló előadással, Lökkös Antal genfi költő verseinek felolvasásával, és Szabadi István debreceni történész az erdélyi vallási türelemről tartott előadással szolgált.

• Évfordulók — Búcsúztatások

Genfben május 28-án ökumenikus Istentiszteleten — ennek szolgálatában Tabódy István vörög., római katolikus esperes, dr. Kupa László Genfi ny. református lelképásztor, és igehirdetőként dr. Pósfay György genfi ny. evangélikus lelkész vett részt — emlékezett meg a genfi magyarság, még Svájc egyéb városaiából, sőt más országokból is Genfbe érkezett magyarokkal együtt, a magyar történelem során életüket a magyarsáért feláldozott hőskről. A megjelentek koszorút helyeztek Bocskai István genfi szobrára és az 1948/49-es szabadságharc leverése után Genfben menekült Klapka György emléktáblájára. Kapcsolatosan több magyar összefogót is tartottak, melyeken az elhangzott előadások egyike a 75 évvel korábban Magyarországra kényszerített Trianoni Békeparancs aláírásának körülményeiről szólt.

Bernben június 11-én emlékezett meg az ottani magyar protestáns gyülekezet megalakulásának 40. évfordulójáról. Az első Istentisztelet az ottlévők számára egy magyarbarát és magyarul tudó svájci lelkész, Irlett Károly tartotta. Majd a megszervezett kis protestáns

gyülekezet lelkigondozásába bekapcsolódott Lemesi József, akkor Bazelben élő magyar lelképásztor. Tőle 1957-ben, az 1956. évi magyarországi események következtében megszáporodott berni gyülekezet gondozását dr. Krüzsely József, teológiai tanulmányait már Svájcban végzett lelkész vette át, aki 1980-ban történt visszavonulásáig szolgált a svájci szövetségi főváros magyar protestánsait. Őt hamarosan két erdélyi származású lelkész követte. Először Antal Béla, majd Péter Iván. Az utóbbi jelenleg a berni és még négy északnyugatsvájci magyar gyülekezet gondozója is. Az ünnepi megemlékezésre magyar-német, kétnyelvű Istentiszteleten és azt követő fogadáson került sor, melyeken több svájci magyar gyülekezet is képviseltette magát.

Tavasszal két lelképásztoról is búcsúzott a genfi magyarság. Áprilisban mondott búcsút Rába Lukács atyának, aki több mint 30 évig volt a nyugatsvájci magyar katolikusok lelképásztor. Júniusban viszont a magyar protestáns gyülekezet szervezett Istentiszteletből és díszbédéből álló búcsúünnepséget, hogy így fejezze ki háláját dr. Kupa László nyugalmazott lelképásztor felé, aki az ősz folyamán visszaköltözött Magyarországra. A búcsúünnepségen sokan megemlékeztek hűséges szolgálatáról, mellyel nyugalmazott lelkészként a genfi és lausannei magyarok lelkigondozását végezte. Aktív lelkészként franciayelvű gyülekezeteket is szolgált.

-y -y

INNEN—ONNAN

EVANGÉLIKUS LEKÉSZNŐK 1970 ÓTA

Északamerikaszerzte nagy hangsúllyal ünnepték meg az evangélikus női lelkészség kezdetének 25. évfordulóját. Mind az “Evangelical Lutheran Church In Canada”, mind az “Evangelical Lutheran Church In America” egyházban az országos közgyűlés adta meg az ünneplés hátterét, mely alkalommal egyesek alkalmat találtak arra is, hogy szélsőséges feminista nézeteket hangoztassanak. Megjegyzendő, hogy a “Lutheran Church Missouri Synod” és a “Lutheran Church Canada” egyházban meg társégházaikban nők lelkési szolgálatát bibliai érveléssel elutasítják.

Lettországbán pedig, ahol az evangélikus egyházban nemrégén felfüggesztették nők lelkészsé képzését, a jelenlegi lelkésznők érdekes szövetséget létesítettek és megünneptették a 20. évfordulóját annak a határozatnak, mely 1975-ben lehetővé tette nők számára a lelkési szolgálatot.

* * *

ZULU UTÁN SZETSWÁNA

A tswana törzshöz tartozó 2.5 millió evangélikus számára lefordítják az evangélikus hitvallási iratokat szetswána nyelvre. 1967-ben fejeződött be ezeknek az iratoknak a zulu nyelvre való fordítása. Szetswánául már meg-

jelent az Ágostai Hitvallás, a Kiskáté, s a Nagykáté. A Védőirat, s Schmalkaldeni Cikkek, s az Egyességi Irat fordítása folyamatban van. A tswana néptörzs tagjai a Délafrikai Köztársaságban, Botswánában, s Namíbiában élnek.

* * *

GYARAPODÓ

EVANGÉLIKUS ISKOLÁK

Az Ausztráliai Evangélikus Egyház elemi- és középiskoláiban a tanulók száma máris meghaladta a 20 ezret, holott ezt csak az ezredfordulóra várták. Ha meggondoljuk, hogy az egyház kislétszámú, legfeljebb 110 ezer lélekkel, bizony jelentősnek mondható kiterjedt iskola-rendszere, melyben 1,200 teljes- és 290 részidejű tanító, ill. tanár működik. A tanulók létszámának az általános növekedése mind magán, mind egyházi iskolákban egyben az állami iskolákkal való elégedetlenségre is mutat.

* * *

ANGLIKÁN—EVANGÉLIKUS MEGEGYEZÉS

A kanadai Anglikán Egyház és az “Evangelical Lutheran Church In Canada” egyház között megegyezés jött létre, mely szerint lelkészeik mindkét egyházban végezhetnek szolgálatot és a hívek e két egyház bármelyik gyülekezetében Úrvacsorához járulhatnak.

—LWI et al.

A reformáció 478. évfordulójára

LUTHER AZ "ŐS-NÁCI"

1994. jún. 24-én jelent meg a *Toronto Star* "Religion" rovatában *Lutherans to Confront Founder's Antisemitism* címmel McAteer Michael megdöbbentő írása, mely Luther Márton "antiszemizmusát" leplezi le. Ezek szerint az Evangélikus Egyház alapítója, kinek tanítását és szellemét 1517 óta hűségesen követik hiveinek milliói világszerte, Isten által megvetettnek minősítette a zsidóságot. Ezért hát az volt a véleménye, hogy minden áron szét kell őket szórni, mert csak így oldható meg a "zsidókérdés". Mindezen felül arra is biztatott, hogy rombolják le a zsinagógákat, gyűjtsák fel házaikat, s akadályozzák meg, hogy papjaik taníthassanak.

McAteer szerint Luther megvetése adott erkölcsi alapot a Harmadik Birodalomnak a haláltáborok rémtetteire. Ezzel kapcsolatban Deneff Lawrence, a Kanadai Evangélikus Egyház (ELCIC) teológiai nevelésének az igazgató lelkésze kijelentette, hogy Luther működésének korai évei folyamán az írásaiban nyoma sincs antiszemizmusnak. Mindenesetre céltudatos munkára volt szükség a reformátor százánál több kötetet kitevő életművéből kiválogatni a választott nép ellen tett megállapításait, Így egészen természetes, hogy ezt a vádat nem ismerték az Evangélikus Egyház hívei, mert nem is ismerhették. Tehát legtöbbször előtt megdöbbenést keltett a szellemtörténet egyik legnagyobb alakjának ez a rejtett oldala.

Tekintettel arra, hogy ebben az évben emlékeznek a náci haláltáborok felszabadításának az 50. évfordulójára, nyilvánvaló, hogy a 204,000 lelket számláló ELCIC egyháznak elégtételt kell adnia az áldozatoknak, annál is inkább, mert a fajgyűlölet soha nem volt jellemvonása az evangélikus keresztyénségnek. Ettől függetlenül meg kell jegyezni, hogy a zsidók iránti ellenszenv általános volt a XVI. században Európa-szerte. Érdekes, hogy ezt a vádat, ti., Luther ellen, még csak most hozták nyilvánosságra.

IMÁDKOZZUNK

Áldunk téged, Istenünk, hogy gazdagon megajándékoztál minket a reformáció örökségével, az evangélium világosságával. Megvalljuk, gyengének érezzük magunkat a hitben és a jó cselekedetben. Légy erős várunk és segítségünk; erősíts meg minket Krisztusban, növeld és tedd tudatossá hitünket, hogy az evangéliumhoz méltó élettel tegyünk bizonyosságot Krisztusról, és így építsük egyhá-

Hogy mi lesz az elégtétel, nem tudom, de nem is érdekel. Arra való tekintettel azonban, hogy nyolc éven át a Fasor, a budapesti Ágostai Hitvallású Evangélikus Főgimnázium tanulója voltam, hol osztálytársaim több mint egyharmad része zsidó volt, kikkel a legnagyobb szeretetben és egyetértésben nevelkedtünk fel, elmondom olvasóimnak — a reformáció emlékünnepe alkalmából —, milyenek ismertem meg Luther Mártont. Hogyan tanította életét és működését hittantanárunk, dr. *Sólyom Jenő* (†1976), egyik legnevesebb egyháztörténészünk, aki 1938-tól a pécsi Erzsébet Tudományegyetem fakultásaként működő soproni evangélikus teológia professzora volt pártállami kényszernyugdíjazásáig (1958). Kérem olvassák el figyelmemmel.

* * *

Az emberiség története azt bizonyítja, hogy válságos időkben, legyenek azok morális, szellemi válságok, vagy birodalmak összebékíthetetlennek látszó ellentétei, Isten mindig elküldi azt, aki ezeket áthidalja és megmutatja embertársainak a kivezető utat. A középkor végén és az újkor küszöbén Európa népeinek hatalmi, szellemi, s erkölcsi összekuszáltságából az egyetlen járható és az emberi szellemet felszabadító ösvényt az 1483. november 10-én Eislebenben született *Luther Márton* mutatta meg. Egyszerű, tisztos szegénységben élő bányászcsalád gyermeke, melynek anyagi helyzetén alig javít, hogy a születése utáni években apja rézöntőműhelyt nyit Mansfieldben.

A rendkívüli tehetséggel megáldott fiú tanulmányait a magdeburgi "Szent György Kollégium"-ban kezdi, majd Eisenachban folytatja. 1501-ben iratkozik be az erfurti egyetemre. Ügyvédi pályára készül, de mélyen vallásos. Sorsa fordulását, mely egész pályafutását meghatározza, egy váratlan eseménynek köszönheti. 1505 nyarán egy mezőn megy keresztül nagy viharban és a villám közvetlen mellette csap le. Nem sérül meg, de útmutatást lát ebben. Ezért elhatározza, hogy életét Istennek és a hitnek szenteli. Nem sokkal ezután bevonul az Ágoston Rend erfurti kolostorába. Szerzetesi fogadalmát olyan komolyan veszi, hogy az anachoretákhoz és flagellánsokhoz hasonló önsanyargatását előljárói is megsokalják, ezért figyelmeztetik, hogy vigyázzon, mert amit tesz, azzal egészségét veszélyezteti. 1507-ben szentelik pappá.

Nemcsak teste fegyelmezésével, hanem hitének szilárdságával is kitűnik. Tudása

egészen kivételes. Tökéletes a héber és a görög nyelvben is, így a Szentírást eredetiben tanulmányozza. Ez vezeti a meggyőződéshez, hogy Isten nagy feladatot adott neki, mikor kijelentései magyarázójává tette. Ezért legelső feladatának tekinti, hogy az Egyházat visszavezesse a katakombák és a kolosszeum hitvallóinak lelki tisztaságához.

Célja elérésére egyedüli útmutatója a Biblia és saját génusza. Ennek a tükrében látja meg a két nagyhatalom, az Egyház és a Német-Római Császárság romlottóságát. Korában éri el a reneszánsz legmagasabb pontját, ami menthetetlenül a szekularizációhoz vezet. A csaknem négy évszázadra kiterjedő szellemi újjászületés, mely a képzőművészetekben és az irodalomban jelentkezik, az antik Róma dicsőségét akarja visszaállítani, mint a monumentális pogány szellem örököse. A pápa és a főpapság jól látja a hagyományok felélesztésének veszélyét, de felismerik azt is, hogy a nagyszerű művészek anyagi és erkölcsi támogatás nélkül képtelenek örökéletű művek alkotására.

Ezért pártfogásba veszik őket, hogy az általuk képviselt szellemben szülessenek meg felbecsülhetetlen értékű remekek: katedrálisok, szobrok, falfestmények, képek, és mindaz, amire tehetségük képessé teszi őket. Vagyis más lehetőség nincs, mint a cél elérésére az eszközök válogatás nélküli felhasználása, mert e nagy művészek álmainak megvalósítása hatalmas összegeket emészt fel. Ezzel magyarázható, hogy a Szentszék pénzszerzés kérdésében a "pecunia non olet" ("a pénznek nincs szaga") elve alapján erkölcsstelen eszközökhöz folyamodik. Ezek egyike a "simónia", az egyházi méltóságok pénzért való árusítása. A másik X. Leo pápa korának legbiztosabb pénzforgatója, a bűnbocsátó cédulák üzlete, melynek németországi ügynöke Tetzl János.

Ebben az időben Luther az egyik legnépszerűbb és legmagasabbra értékelt tanár Wittenbergben. A teológia doktora, ki a Szentírással homlokegyenest ellenkező jelenségeket mély megdöbbenéssel nézi. Megerősíti ebben 1511-ben tett római látogatása, mikor nagy kiábrándulással látja az egyház elvilágiasodását. Ezért azzal az elhatározással tér vissza, hogy ezen feltétlenül változtatni fog. Elkezd tehát munkáját, mely 1512—1518 között a Genesis-könyv, a Zsoltárok, és Pál leveleinek analitikus magyarázataiból áll.

1517. október 31-én végül kiszögezi a

wittenbergi vártemplom kapujára 95 tétel, melyek az Egyház reformját követelik és az addigi tanítások revízióját. Következő évben jelenik meg a bűnbocsátó cédu-lák elleni írása. Róma nagyon rossz szem-mel nézi purifikátori működését és 1520-ban a *Exsurge Domine* c. pápai bulla kényszeríteni akarja tanai visszavonására. Ezt azonban tanártársai és a tanulóifjúság jelenlétében elégeti a wittenbergi "Elster" kapu előtt, a következő szavakkal: „Mivel Istennek ama Szentjét megsomoritottad, egészen téged az örök tűz.” Ennek természetes következménye, hogy *Decet Romanum Pontificem* c. bullájával X. Leó ex-kommunikálja.

1521-ben az új német-római császár, V. Károly Wormsba idézi a birodalmi gyűlés elé. Tíz napot tölt ott áprilisban. Közben arra akarják kényszeríteni, hogy tagadja meg tanait. Erre válasza egyszerű: „Ha a Szentírásból bárki bebizonyítja, hogy tévedtem, visszavonom tanaimat, de ha nem, úgy... itt állok, másként nem tehetek. Isten engem úgy segítjen!” A birodalmi gyűlés erre eretneknek minősíti, de szabadon engedik, mert a császár garantálta személyes biztonságát. Bölcs Frigyes, szász választófejedelem, aki titkos hive, nem hisz a Habsburg biztosítékban; álarcos embereivel elraboltatja, nehogy valami orvtámadás áldozata legyen. Nyolc hónapot tölt Wartburg várában György-lovag néven. De ez az idő az Újszövetség csodálatos fordítását eredményezi.

Wittenbergbe visszatérve teljes biztonságban tanít tovább, mert az egész város hive. Nemsokára elkezdí híres *Böjti Prédikációinak* sorozatát, mely tanainak magyarázata. Sajnos sokan visszaélnék tanításával, félremagyarázva azokat. Így éri a vád, hogy az 1525-ben kitört parasztlázadás szellemi atyja. (Nagyon hasonló ez az 1381-es angliai lázadásra, melynek vezére, Tyler Watt, Wicliffe tanaira hivatkozott.) Luther erélyesen tiltakozik ez ellen, mert elítéli a vérontást, és kijelenti, hogy a szeretet forradalmát vezeti és teljesen szellemi síkon mozog.

Természetesnek találja a papok házasságát és 1525-ben feleségül veszi *Bóra Katalint*, akitől hat gyermekük születik; velük még több szegény rokongyermekeket is nevelnek. Jelentős a következő év, amikor megalakul a *Góthai Liga* doktrináinak védelmére. Ennek keretében Szászország és Hessen hivatalosan a reformáció mellé áll, akárcsak későbbben a *Schmalkal-*

deni Szövetség. A reformátor legkiválóbb munkatársa Melancthon Fülöp, az *Ágostai Hitvallás* megfogalmazója, amit 1530-ban bemutat az Augsburgban (Ágostában) tartott birodalmi gyűlésnek. Mint várható, ezt egyhangú határozattal visszautasítják.

Luther 1534-ben fejezi be teljes bibliafordítását. Ez olyan nagyszerű, hogy csak a legmagasabb irodalmi mértékkel mérhető pontossága és nyelvi szépsége. Én magam a Zsoltárokat és Pál leveleit olvastam belőle, valamint a passiórészleteket Máté és János evangéliuma szerint, melyeket Bach János Sebestyén használt fel két hatalmas művében. Mindenki egyetért abban, hogy ez a fordítás a német irodalmi nyelv alapjának, Klopstock, Lessing, Goethe, Schiller, Beine, Heine, Hölderlin, Wagner, Rilke, s a nagy filozófusok kútforrásának tekinthető. Ugyancsak nagyon jelentős a reformátor csodálatosan szép korálköltészete, melyek dallamait legnagyobb részében ő szerezte és a Bach által csúcsára ért protestáns polifónia forrása. Harminchétt maradt fenn belőlük.

A lutheri reformáció megindulásakor egy másik szellemi áramlat is működik Európában, melynek jelentősége számottevő. Ez a *keresztény humanizmus*, ami Rotterdami Erasmusszal éri el a csúcát. Teljesen a görög filozófia alapján áll. Célja a szeretet, a béke, a klasszikus műveltség terjesztése; Plátótól kiindulva Krisztust a megváltó gondolat mártírrá vált hitvallójának tekinti. Szerintük a kozmosz harmonikus rend. Isten az embert szabad akaratral teremtette, így maga választhat a jó és rossz között. A Teremtőnek az ember által való megismerése nem más, mint létének a végtelenbe való kivetítése. Érdekes, hogy Erasmus eleinte támogatta Luthert, de később elvi kérdések miatt szembe fordult vele, akárcsak Zwingli.

Luther azt tanítja, hogy az ember az első bűnbeeséssel elvesztette szabad akaratát és az igazságos, mindenható, örökkévaló Isten tudta nélkül semmit sem tehet. Mint maga mondja: "Ha igaz, hogy Isten örök, s megingathatatlan akaratú és bölcsesége teremt és semmisít meg mindent, akkor megsemmisíti és széjjeltöri az emberi szempontok szerinti szabad cselekvést és szabad akaratot." Az emberben két erő küzd egymással, a jó és a gonosz, az Isten és a Sátán. Tehát le kell győzni a rosszat, mert csak így üdvözülhet az ember, de nem az ő érdeme ez, mert "egyedül hit által igazu-

lunk meg" és ezt a hitet Isten "ingyenvaló kegyelméből adja". Vagyis nincs szükség közvetítőkre Közte és teremtményei között. A magát megalázó, emberi formát felvett, s kereszthalált halt Fiú az egyetlen közvetítő, Aki elvette a világ bűneit.

Ugyancsak tagadja a pápa csalatkozhatatlanságát, elveti a szentek közbenjáró szerepét, sőt a dogmákat is, mert csak egyet ismer: ez pedig a Szentírás. A szent-ségek közül kizárólag a Keresztséget és az Úrva-csoraát fogadja el. Szerinte az Úrva-csora szent áldozás, azonban nem transzsubstanciáció, papi áldás következtében a Megváltó testévé és vérévé vált megtestesülés, mégcsak nem is egyszerűen "emlékvacsora", hanem Krisztus személyes jelenléte a szent jegyekben mindenki számára, akár hívő, akár hitetlen. Ez a kegyelem ajándéka, mely üdvünket szolgálja.

A gyülekezet aktív részese a liturgiának és a Szentírás nem a papok kizárólagos tulajdona többé, hanem a hívők közösségéé. Mikor Luther ezeket az elveket és hittételeket lefejtette, nem feledkezett meg a középkori egyház nemes hagyományairól sem és igyekezett átmenteni azokat. Soha nem akart az egyháztól elszakadni, de a pápaság és a császárság megne-mértése, romlottsága és a hierarchia gögje készítette a sorsdöntő lépésre. Nem kétséges, hogy a reformáció állandó folyamat, mely egyidős a kereszténységgel, s a katakombák ideje óta tart. Hullámhegyei, hullámvölgyei mindig voltak, s lesznek, de az egész emberiség, pontosabban a *keresztény világ jövőjét Luther reformációja határozza meg, mert megisztiította az Anyaszentegyházat bűneitől és a Krisztushoz vezető útra terelte hiveit.*

Ilyennek mutatta be *dr. Sólyom Jenő*, a neves hittudós tanítványainak Luther Márton, akit újabban a náciizmus ösatyjának neveznek. Ha ő félrevezetett több generációt e "valótlansággal", akkor én is félrevezettem olvasótáborunkat, amiért elnézésüket kérem.

—Dr. Fáy István (Welland)

NB — Mind az Evangelical Lutheran Church In Canada, mind az Evangelical Lutheran Church In America egyház országos közgyűlése határozatban fejezte ki sajnálkozását Luther ún. "antiszemita" írásai miatt. Luther ilyeneket már beteg, jobbra 1543 után, a zsidóknak Krisztushoz való térésük elmaradása miatti elkeseredésében írt. — Szerk.

Áldunk Téged, mennyei Atyánk, hogy nem ítélted kárhözatra az emberiséget, hanem Egyszülöttedre háritottál minden bűnt, hogy egy haljon meg mindnyájunkért. Ébressz minket élő hitre, hogy többé ne önmagunknak, hanem Neked éljünk, az Úr Jézus Krisztus által. Ámen.

GYŐZELEM

*Te kis sereg, mely Jézus szent nevében
Az Úr ügyéért harcba indultál,
Adj hálát, hogyha egy-egy ütközetnél
A küzdelemben győztes te valál.
Ne hidd: erő, hogy önmagadban van tán,
S tied az érdem s a diadalom.
Ajkad, szíved csak háladalra nyíljon:
Győzött az Úr s az evangéliom!*

*Ne elbizottá, felfuvalkodottá —,
Alázatossá tegyen a siker;
Ne hidd: babéron fogsz nyugodni most már,
De tudd: tovább is híven küzdeni kell!
Nincs még kivíva harcod e hazában,
Nem tudtál győzni még sok száz bajon.
Előre hát, a tér előtted nyitva:
Győzzön az Úr s az evangéliom!*

*A bűnt gyűlölni, a bűnöst szeretni,
Erre tanít bennünket Mesterünk;
Míg bűnt találunk, addig munka vár ránk;
Míg lelkek vesznek, nem pihenhetünk.
Szemünk ha nyitva, könnyű látni akkor,
Hogy tette, harcra nyílik alkalom.
Ne nézzük hát, hogy pusztul, vész e nemzet:
Hisz él az Úr, van evangéliom!*

*Ha mustármagnyi, gyenge kis hitűnkre
Tudott az Úr nagy áldást hinteni,
Mi lesz, ha majd erős hittel
Tudunk az Úrra feltekinteni?*

*Ha hő imánk a mennyet ostromolja
S felel rá az égi irgalom?
Majd akkor látjuk meg, hogy mi lesz az ország,
Hol győz az Úr s az evangéliom!*

*Ha minden háznál, szép családi körben
Olvassák együtt majd a Bibliát;
Ha fölruházva lelki fegyverekkel
Bocsátja ki minden anya fiát;
Ha minden ifjú küzd a bűnök ellen,
S szűztiszta lesz a lány, mint lilium;
Ha templommá lesz a családi tűzhely:
Akkor győzött az evangéliom!*

*Ha majd hiúság, élvágy, cifra pompa
Nem bitorolnak "jótékony" nevet;
Ha majd a gazdag önként, szeretetből
Nyújt a szegénynek segítő kezét;
Ha gyűlölet s vad, örült hajsza helyét
Fölváltja béke, jóság, irgalom;
Ha minden ember testvért lát egymásban:
Akkor győzött az evangéliom!*

*Föl harcra hát, hívő testvéreim,
Öltsük magunkra lelki fegyverünk!
Igazmondás övezze derekunkat.
A hitnek pajzsa védje kebelünk;
Fejünkön az idvesség sisakjával,
Kardunk az Ige, e szent hatalom:
S megérjük majd, hogy szép magyar hazánkban
Győzött az Úr s az evangéliom!*

NB — A fenti és a lap elején közölt "Hálaadás a reformációért" c. verset a reformáció 400. évfordulójára a Luther Társaság 1917-ben kiadott versesfüzetéből vettük. A versgyűjteményt Majba Vilmos lelkész állította össze. — Szerk.

—Vargha Gyuláné

JÉZUS SZOKATLAN SZAVAI

A pünkösd utáni 13. vasárnap evangéliuma szerint (Lukács 12: 49-53) Jézus ezeket a Nála szokatlan szavakat mondta: "Azért jöttem, hogy tüzet bocsássak a földre, és mennyire szeretném, ha már lángolna! Keresztiséggel kell azonban még megkereszteltetnem, és mennyire szorongok, míg ez végbe megy! Azt gondoljátok, azért jöttem, hogy békeséget hozzak a földre? Nem, mondom nektek, hanem inkább meghasonlást. Mert mostantól fogva öten lesznek egy családban, akik meghasonlottak, három kettővel és kettő hárommal hasonlít meg: az apa fiával és a fiú apjával, az anya leányával és a leány az anyjával, az anyós a menyével és a meny az anyósával.

Jézus szavai azért hangzanak számunkra szokatlannak, mert inkább az ellenkezőjét látszanak mondani, mint amit Tőle várni szoktunk. Hiszen nem lett volna arra szükség, hogy Jézus jöjjön el, hogy tüzet bocsásson a földre, s hogy meghasonlást okozzon a családon belül. A tüzes háborúk elcsüggesztő, végtelen sora jelzi az emberiség történetét. Szinte hihetetlen a há-

borúk nyomán az emberi életekben és anyagi javakban okozott veszteségek száma és súlya. A családokban pedig már ősidők óta tapasztalható nézeteltérésnek és bajoknak nagy sokasága, mindmáig. A háborúknak és a családi problémáknak fokozódó gyakorisága szinte tetőfokra érkezett napjainkban, úgy hogy már sokakban támad a kérdés: Vajjon egy újabb háború küszöbéhez közeledünk-e, s vajjon széthullik-e az emberi életnek ez a legfontosabb és legszebb köteléke, a család, hogy utána végül is nagy káosz következék be?

Amikor Jézus lángoló tűzről beszél, sürgeti tanítványait, hogy minden életmegnyilvánulásukban, minden aktivitásukban az Ő önfeláldozó, lángoló szeretete legyen jelen, mert csak annak nyomán születhetik meg egy új világ, Isten Országá.

A Krisztus szeretete nélküli világban az a helyzet, hogy az csak az éhes farkasok közötti szüntelen marakodásra emlékeztet minket. Ennek nincs soha vége, ez csak pusztulásba vezethet. Követőit tehát harcba hívja Jézus, mert ez az egyetlen, nagy re-

ménységgel folytatott harc, mely a szeretetnek a győzelmével fejeződik be.

Ez különösen a családon belüli meghasonlásokkal van így. Ha az apa és fiú között jelentkeznek ellentétek, amik még a háborúknál és egyéb bajoknál is mélyebben érintik az ember szívét, és egyikben sincs jelen a Krisztus-fajta szeretet, amelyről a fenti igében most burkoltan szól Jézus, amikor arról beszél, hogy Neki "még meg kell kereszteltetnie egy keresztséggel", akkor azok csak kölcsönös nagy vereséggel végződhetnek.

A Krisztus szeretete, akár az apában, akár a fiúban van jelen, elfogadja a fájdalmas ütésekkel abban a mély tudatban, hogy az apai méltóság megsértésének elfogadása az egyetlen lehetőség utat nyitni a Krisztus szeretete számára; s így végül győzhet a jóság és az igazság, helyreállhat a család békesége.

Amikor családról van szó, akaratlanul eszünkbe jut népünk családja és az emberiség családja is. A családban kezdődik a nagy lelki harc Krisztus szeretete nevében és folytatódik szélesebb családjunkban, né-

pünkben, népünk szomszédaival kiterjedt családainkban, majd az egész emberiséget magában foglaló családunkban.

Amikor Jézus tízről és meghasonlásról szóló tanítványaihoz, azért használt szokatlanul hangzó szavakat, mert fel akarta őket ébreszteni és mozgósítani akarta őket a rájuk váró nagy lelki harcra. Ki akarta zökkenteni őket abból, a minket keresztényeket állandóan és szüntelenül fogva tartó felfogásból, hogy egyedül saját és szűk családi és nemzetcsaládi üdvösségünk eléréséért aggódjunk. Jézus Isten Országát egyetemes nagy ügyének szolgálatába hívott. Egyben annak is tudatában volt Jézus, hogy mi mennyire meg szoktunk ijedni, amikor szembekerülünk a körülöttünk, minket minden oldalról körülvevő, Krisztus szeretetét még nem ismerő világgal. Tudta, hogy annak lenyűgöző nagysága, látszólagos ereje elveszi bátorságunkat. Előre látta, mennyire hajlamosak vagyunk a csüggedésre, különösen, amikor ráébredünk arra, hogy mindig kisebbségben vagyunk, akik Krisztust hordozzuk szívünkben.

Nekünk szól biztatása: *"Ne félj, kicsiny nyáj, mert úgy látta jónak Atyátok, hogy nektek adja az országot!"* (Lukács 12:32). Nincs más megoldás, minthogy mindnyájan, mindenütt ezen a világon összefogjunk, és saját életünk, családi életünk és foglalkozásunk területén, Krisztus hűveihez méltón s az Ő szeretetének nevében, szavaink, munkánk, tudásunk, különösen szaktudásunk, hozzászólásunk, jó példánk által megharcoljuk a hitnek és a szeretetnek ama nemes harcát.

Ebben nagy segítséget jelent a Szentírás naponkénti olvasása és tanulmányozása. Bármelyik lelkészi hivatalban könnyen szert tehetünk az egyházi esztendő minden vasárnapjára kijelölt és az Istentiszteleten felolvasásra kerülő ó- és újszövetségi igék listájára. Isten ígését így nagy áldással olvassuk, s egyben előkészülünk a vasárnapi igehirdetésre, a szentségekkel való élésre, és a testvéri, lelki közösségre.

Isten az Ő országát nélkülünk is előhozhatná, de Ő inkább úgy döntött, hogy azt velünk együtt hozza létre, nem a Maga számára, hanem szeretett gyermekei számára. Az evilági birodalmak hatalmasai egymással versenyezve csak az erőszakot tekintik használható eszköznek. Ott nincs helye az irgalomnak. Pedig csak saját vesztükbe rohannak, ugyanakkor mérhetetlen szenvedést okozva millióknak. De mi a Krisztus szeretetének a harcosai vagyunk. Mit sem szeretnénk mi sem inkább, mint hogy Megváltónk szeretete már végre mindenütt fellángolna!

—Tessényi Kornél, ny. ev. lelkész

Nincs nyári uborkaszезon

Magyarhoni evangélikus egyházunk, gyülekezeteink életét még a nyáron sem az eseménytelen uborkaszезon jellemezte. Számítalan dolog foglalkoztatta az egyházi közvéleményt. Volt közöttük örömteli, de akadt olyan is, ami aggodalommal töltötte el az egyházunkat féltőket. Ezúttal három eseményről írok, aminek a jelentősége megéri a nyilvánosságot.

Új esperes a győr-soproni egyházmegye élén. A nyár elején Bárány Gyula esperesi mandátuma lejárt, aki három ciklus tizen-nyolc esperesi éve után nem kívánta magát jelöltetni. Az egyházmegyei presbitérium két esperesjelöltet nevezett meg. Névszerint Jankovics Béla kajárpéci lelkészt, addigi espereshelyettest, és Lackner Pál győri lelkészt. Az egyházmegye gyülekezetei nagy szavazattöbbséggel Jankovics Bélát választották esperesnek. Jankovics Béla 1972-ben kezdte lelkészi szolgálatát Pakson. 1975-ben Tolnanémedi paróchus lelkésze lett. 1979-ben Dobára került, ahonnan 1982-ben érkezett jelenlegi szolgálati helyére, Kajárpécre. Eszter lánya diakonissza-jelölt, Péter fia pedig a győri tanítóképzőben hitoktató szakon tanul. Beiktatására szeptember 9-én Kajárpécen került sor.

Rekordszámú jelentkező a Teológiai Akadémiára. Minden bizonnyal rekordot döntött az a létszám, ahányan az idén beadták felvételi kérvényüket a Teológiai Akadémiára (Evangélikus Hittudományi Egyetemre). Az 52 jelentkező közül a lelkészi szakra 45, a hittanári szakra 7 kérte felvételt; nemek szerinti megoszlásban 28 fiú és 24 leány. Ilyen létszám mellett öröndetes módon már lehetett válogatni a jelentkezők között. A felvételi vizsgát megelőző beszélgetésen derült ki, milyen gyülekezeti háttérrel rendelkezett a teológusjelölt, s valódi hivatástudattal bír-e, vagy sem. Megszűnt az a korábbi rossz gyakorlat, hogy a minimális jelentkezési létszám miatt minden további nélkül felvételt nyert olyan is, aki alkalmatlannak bizonyult a lelkészi pályára. Most a jelentkeztettek fele nyert felvételt, mégpedig lelkészi szakra 13 fiú és 8 leány, hittanári szakra pedig egy fiú és öt leány. Ez a magas teológus létszám előrevetíti annak lehetőségét, hogy az ezredfordulóra megszűnjön a gyötrő lelkészhiány. Persze csak akkor, ha ezek a lelkészjelöltek valóban szolgálatba akarnak állni.

Bizonytalan az egyházak finanszírozása. Aggodalmat keltő, hogy a tavalyi választásokon hatalomra jutott szociál-liberális koalíció újra meg újra megpendíti, hogy szükséges az egyház és az állam szétválasztását teljessé tenni azzal, hogy az egyházak ne részesüljenek az állami költ-

ségtetés pénzéből, vagyis saját lábukra állva teremtsék meg önmaguknak a működésükhöz szükséges anyagi feltételeket. Utoljára a közelmúltban Horn Gábor, a kisebbik koalíciós párt, az SZDSZ oktatási kabinetjének a vezetője nyilatkozott ilyen értelemben. Természetesen erről egyelőre nincs szó, de a közmondás is úgy tartja: "Nem zörög a haraszt, ha nem fújja a szél." Az ilyen és ehhez hasonló megnyilatkozások nem igazán szolgálják a bizalom építését. A választási győzelmet követően megnyugtató nyilatkozatok hangoztak el, hogy nem csökken az egyházaknak nyújtott költségvetési támogatás összege. Valóban nem csökkent az idén, de nem is nőtt, hanem a tavalyi szinten maradt. De a több mint 30%-os infláció mellett ennek az összegnek a reálértéke jóval kisebb lett. Megnyugtató nyilatkozatokban most sincsen hiány, de az aggodalom egyre erősebb. Ma nem megfélemlítéssel szorítják vissza az egyházak mozgásterét, hanem anyagilag lehetetlenítik el. Mert ha valóban megszűnik az állami támogatás, akkor kis egyházunk működésképtelenné válik. Vajon nem ez-e a cél...?

—Kiss Miklós, mosonmagyaróvári ev. lelkész

Adományok nyugtázása

• AZ "ERŐS VÁR"-RA

Minden előfizetés a címszalagon kiemelten jelzett év végén jár/járt le. Köszönettel nyugtázuk az **1995. július 21-e és szeptember 15-e között** az előfizetéseken felül beérkezett lapfenntartó adományokat:

\$40: N.N. (Ohio). **\$4:** Özv. Üregdy-Nagy Józsefné (OH), Varga Lajosné (Park Ridge IL). **\$3:** Szarka Lajos (Plymouth Mtg. PA). **\$2:** Kocsis Irma (Rochester NY), Molnár Zolt (Brantford ON), Nagy Ernő (Hinckley OH), Zakar Imre (Brooklyn NY).

• EVANGÉLIKUS ISKOLÁKRA

Fasori gimnázium. \$50: Dr. Sömjén György (Durham NC). **Eddig összesen: \$9209.00.**

• A SIMONYIFALVI LELKÉSZLAK

VÍZELLÁTÁSÁRA
\$20: Varga Lajosné (Park Ridge IL). **\$14.23** (CD\$20): Dr. Molnár László (Toronto ON). **\$10:** Zsámboki Sándor (Chicagó IL). **Eddig összesen: \$1.170.54.**

* * *
Szíves tájékoztatásul: Lapunkra az előfizetéseket és lapfenntartó adományokat **Erős Vár** névre és **P.O.Box 602148, Cleveland, OH 44102** címre kérjük beküldeni.

Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia a hazai ev. egyházi iskolaügy és az ev. egyházi segélyszolgálat javára (felesben megosztva a magyarországi és az erdélyi magyar ev. egyház között) szívesen fogad el és továbbít adományokat. Csekket **Hungarian Conference** — **ELCA** névre és **9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102** címre kell küldeni.

AZ EGYHÁZ HÍREI OTTHONRÓL

• Balatonszárszón új templomot, Vácegresen, Ikladon új gyülekezeti házat, Salgótarjánban új lelkészlakást, Pécssett, Felsőpetényben, Óbudán felújított templomot, Bükön, Csepelen felújított orgonát vett használatba, Kaposvárt gyülekezeti központ építését kezdte meg ünnepélyesen az ev. gyülekezet.

• Bp.-Kelenföldön Ferenczy Erzsébet, Uraiújfalun Menyes Gyula, Fóton dr. Cserhátiné Szabó Izabella, Kéthodonyban Benkő Ferenc, Cinkotán Blatniczky János, Bakonyszombat helyen Kovács László, Szolnokon Bácsi János az ev. gyülekezet új lelkésze, míg a győr—soproni ev. egyházmegegyében Jankovits Béla kajárpécsi lelkész az új, a pestmegegyei ev. egyházmegegyében pedig Detre János aszódai lelkész az újrávalasztott esperes.

• Kisarátfalun három volt lelkészétől — Kiss Samuról (1910—1953), Laborzi Zoltánról (1954—1985), s Lupták Gyuláról (1986—1993) — emlékezett meg az ev. gyülekezet. Az ünnep igehirdetője Kiss Samu unokája, Kiss Miklós mosonmagyaróvári lelkész volt. Kiss Miklós néhány éve közöttünk járt Clevelandban, ahol nagynénje, Kiss Samu leánya, Tomaschek Lászlóné sz. Kiss Margit él.

• Meghalt L. Kovács András ny. banki ev. lelkész.

• A balassagyarmati ev. szeretetotthonhoz új szárnyat, a nyíregyházi ev. szeretetotthonhoz új, 20-ágyas gondozórészleget építettek. Ezeket ünnepélyesen adták át rendeltetésüknek. Istentisztelet keretében helyezték el alapkövet a Bp.-Hűvösvölgyi-úton épülő ev. nyugdíjas otthonhoz, és a Bp.-Modori-úton lévő ev. idősek otthona imaterméhez szárnyasoldalt és úrvacsorai kegszereket szenteltek fel.

• Nyár közepén rendeztek Kecskeméten nemzetközi ökumenikus konferenciát, melyen 25 országból 130 küldött tanácskozott. A konferencia iránt nagy érdeklődés nyilvánult meg a világ minden tájáról, hiszen témája, "A keresztyén hit és az emberi ellenségeskedés", rendkívül időszerű. A konferenciáról kiadott sajtóközleményt — ha eljut kérésünkre az *Erős Vár*-hoz — legközelebbi számunkban hozzuk.

• Izményben a templomépítés 210., Lébényben a 200., Mezőberényben (I. kerület) fennállásának 250. évfordulóját ünnepelte meg az ev. gyülekezet.

• A budapesti ev. hittudományi egyetemen júniusban Benedek Ágnes, Bruhács Tamás, Fóris Katalin, Kardos Zsuzsanna, Krámer György, Megyaszi Enikő, Molnár József, Rácz Dénes, Rihay Szabolcs, Sefcsik Zoltán, Solymár Mónika, Szakács Tamás, és Szarka István teológus, továbbá Fazekas Gabriella és Kertész Eszter hittanári szakos hallgató végzett. Azóta a teológusok nagyobb részét már felszentelték és szolgálatra is kibocsátották.

• Pusztavámon a 25 évi gyülekezeti szolgálat után nyugalmabavonuló lelkészt, Puskás Jánost a községi polgármester elismerő oklevéllel és emlékéremmel tüntette ki "a község érdekében végzett kiemelkedő munkájáért".

• Göncz Árpád köztársasági elnök az állam és az egyházak közötti kapcsolattartással összefüggő kormányzati teendőik, valamint a kormány egyházpolitikai döntéseinek előkészítésé-

ÚJ "ELCA" ELNÖK

Az "Evangelical Lutheran Church in America (ELCA)" egyház augusztusi országos közgyűlésén a leköszönő dr. Chilstrom Herbert püspök utódául dr. Anderson George lelkészt, decorahi (IA) főiskolai igazgatót választották országos püspökké hatéves szolgálati időre. Chilstrom püspök 1987 óta, azaz az ELCA alakulása óta állt az egyház élén (a régi meghatározás szerint két négyéves cikluson keresztül végezte főpásztori szolgálatát).

A jelzett közgyűlésen újrávalasztották országos alelnöknek Magnus Kathy asszonyt és országos titkárnak Almen Lowell lelkészt. Hasonló bizalom nyilvánult meg a "The Lutheran" c. országos havilap szerkesztője, dr. Trexler Edgar lelkész felé, akit további két évre erősítettek meg posztján, noha a lap olvasótáborra az ELCA alakulásától számítva 1,200,000-ról hétésszázereze csökkent.

* * *

ÚJ SVÉD EGYHÁZSZERVEZET

A Svéd (Ev.) Egyház 2000-re az államtól majdnem teljes függetlenségben folytatja működését. Ugyan léteének kereteit állami törvény továbbra is biztosítja, de egyéb tekintetben ügyeit az államtól elkülönülve intézi majd. Megszüntetik az egyházi adót, amit jelenleg valamennyi keresőre kiszabnak. Az adót ún. tagsági díj váltja fel, amit a gyülekezetek szednek majd be csakis egyháztagoktól. Már 1996-tal kezdődően — az eddigi gyakorlattól eltérően, hogy minden született gyermeket azonnal egyháztagnak tekintettek — az egyháztagság normájának a keresztséget tekintik.

* * *

ÖTVEN ÉVE "EKD"

A németországi Protestáns Egyházszövetség ("Evangelische Kirche in Deutschland"), mely evangélikus, református, és uniált területiális egyházakból 1945. augusztus 31-én alakult, fennállásának 50. évfordulóját ünnepelte. A berlini fal felhúzása után kommunista nyomásra a keletnémet egyházaknak ugyan ki kellett válniuk az egyházszövetségből és a sajtójukat kellett megszervezniük, de a tényleges kapcsol-

sével és végrehajtásával kapcsolatos feladatoknak a művelődési és közoktatásiügyi miniszter irányításával történő ellátására Platthy Ivánt címzetes államtitkárrá nevezte ki.

• Furcsa interjút közölt az "Új Demokrata" 1995/21. száma, mely szerint a nyíregyházi ev. gimnáziumban zavartalanul taníthat Szöllősiné Fitos Éva filozófia-történelem-magyar szakos tanár, aki nem rejti véka alá, hogy ateista és marxista, s hogy ebben a szellemben is tanít. Szöllősiné szerint "az esperes úr toleranciát ígért, s azt be is tartotta... [kollégáival viták] nem voltak, ők tisztában vannak pártállássalommal; nem látogatják az óráimat, nem szólnak bele tanításomba". Furcsa!?

• Tótföldön új államnyelvi törvényjavaslat készült, melynek értelmében Istentiszteleteket is csak "államnyelven", azaz tótlul lehetne tartani. Ez a szándék éles ellentétben van azzal a reformációi elvvel, miszerint "az egyház nyelve legyen a nép nyelve".

—Ev. Élet et al.

lat a nyugatnémet egyházakkal mégsem szakadt meg. Az 1989-ben bekövetkezett fordulat után a két "fél" egyházszövetség újra egyetlen szervezetben egyesült. Az EKD-hez jelenleg 25 tagegyházban 18 ezer gyülekezetet keresztül 29 millió egyháztag tartozik.

* * *

150 ÉVE "MISSOURI SYNOD"

Megkezdtek az előkészületeket, hogy méltóképpen ünnepeljük meg a "Lutheran Church Missouri Synod (LCMS) egyház alakulásának 150. évfordulóját 1967-ben. Az LCMS Észak-amerikai második legnagyobb evangélikus egyháza, kerekén 2.8 millió lélekszámmal. Ez az egyház az elmúlt másfélszázad alatt szervezeti változásoktól mentes maradt, s kifejezetten konzervatív, kesszionális irányzathoz kötötte magát. A hetvenes évek krízisét átvészelve változatlanul igazodik korábbi irányzatához. Ennek legutóbbi megnyilvánulása, hogy elkerülve az Evangélikus Világszövetséget, ennek ellenlbasához, a Nemzetközi Evangélikus Tanácshoz csatlakozott.

AMEK-TAGSÁG

Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferenciában (AMEK) való tagság nyitva áll mindenki számára, aki a Konferencia hitvallási alapjával és működési céljával azonosítja magát. A Konferenciában való tagság évi \$20; AMEK tagok tagdíjuk fejében kapják az *Erős Vár*-t is. Az 1996. évre szóló tagsági díjak máris esedékesek. Szeretettel hívunk mindenkit erre a tagságra, hogy el ne veszítsük egymást, amint ezen a nagy északamerikai kontinensen felmérhetetlen szórványban élünk.

Szíves figyelmükbe: Aki már megújította előfizetését 1996-ra, küldjön csak be az USA-ból \$14-t, ill. Kanadából CD\$10-t, hogy AMEK taggá legyen. — Aki hátralékban van előfizetésével, az sziveskedjék előbb a hátralékot rendezni, mielőtt 1996-ra AMEK tagságát igényelné. — Tagsági díjat **Hungarian Conference — ELCA** névre és **9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102** címre kérjük küldeni. Csekken vagy levélben szükséges a "tagsági díj" (vagy: "membership") jelzés. —AMEK

Hogy mennyi az évi előfizetés és hová kell azt küldeni?

Az USA-ban 6 dollár
Kanadai címre és külföldre
US\$8 vagy CD\$10
Külföldre légipostán
US\$15
ERŐS VÁR
P. O. Box 602148
Cleveland, Ohio 44102

GYÜLEKEZETI HÍREK

CLEVELAND — ELSŐ

Beszolgáló lelkész: Juhász-Shepherd Ferenc

* * *

CLEVELAND — NYUGAT

Beszolgáló: Gaál Ferenc

Templom: W. 98 és Denison Avenue — Lelkesi hivatal: 3245 W. 98th Street (44102). Telefon: (216) 961-6895. — Istentisztelet minden vasárnap de. 9.30-kor angol, 10.45-kor magyar nyelven. Úrvacsoraosztás minden hó első vasárnapján és az ünnepnapokon. Vasárnapi iskola októbertől májusig 9.30-kor angol, 10.45-kor magyar nyelven.

* * *

DETROIT

Beszolgáló vendéglelkész: Dr. Herjeczki Géza

Templom: 8151 Thaddeus Street. — Istentiszteletek kéthetenként vasárnap, változó időpontban. — Felvilágosításért hívják telefonon Kozma Lilit (313) 928-1876 vagy a lelkészt (313) 382-3735 számon

* * *

TORONTO

Lelkész: Bernhardt Béla esperes

Templom: First Lutheran Church, 116 Bond Street — Lelkesi hivatal (minden posta ide küldendő): 9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102, USA; tel.: (216) 631-5007. — Istentisztelet (július—augusztus kivéve) a hó második és negyedik vasárnapján du. 4 órakor. — Felügyelő: dr. Raschka László, tel.: (416) 783-6938.

A feltámadásba vetett hittel és reménnyel búcsúztunk el Káló Imréné sz. Treiber Vilma kedves testvérünkötől, gyülekezetünk hűséges tagjától és munkájától, akit július 29-én, 88 évesen szolgált el közülünk az Úr (temetése augusztus 8-án volt a bondstreeti ev. templomból; a north-yorki temetőben helyezték örök nyugalomra), majd Pavela József hittestvérünkötől, akit az Úr július 31-én 70 évesen szolgált el körünkéből (hamvasztást követően emlékező Istentisztelet augusztus 26-án volt, szintén a bondstreeti ev. templomban; hamvait Magyarországon helyezték örök nyugalomra). Mindkét temetést szolgáló lelkésznünk, Nt. Turhányi Sándor végezte. A gyászolóknak a hit vizsgálását ezen a helyen is szeretettel kívánjuk. • Felhívjuk hittestvéreink figyelmét, hogy szokásos Istentiszteleteink alkalmával *úrvacsoraosztás* lesz legközelebb október 22-én a reformációra való emlékezőkor, s aztán december 24-én (karácsonyra). • A legutóbbi gyülekezeti körlevélből csak még a következőket: (1) Megrendelhető Nt. Kunos Jenő posztumusz, angol nyelvű, 372 oldalas könyve az ő Kínában végzett misszionáriusi szolgálatáról, "That I May Tell of Your Marvelous Works" címen, US\$20 vagy CD\$29 beküldése ellenében. Csekket, pénzesutalványt *Tünde Kunos* névre kiállítva az úv. lelkész fenti címére kell küldeni. (2) Szíveskedjenek szemelött tartani a gyülekezet anyagi kötelezettségeit, s ezekre készségesen adakozzanak. Egyházfenntartó adományukat hozzák be az Istentiszteletekre, vagy küldjék be pénztárosunk címére (Mr. L. Bakó, Shady Lane Crescent, Thornhill ON L3T 3W7). (3) Kérjük mindazokat, akiket illet, hogy előfizetésüket „Erős Vár” c. lapunkra megújítani, vagy előfizetési hátralékukat rendezni szíveskedjenek (P.O. Box 602148, Cleveland, OH 44102-0148, USA). Előre is köszönjük! • "Krisztus Jézus megtörte a halál erejét és az evangélium által világhosszra hozta az elmúlhatatlan életet" (2. Timóteus 1:10) • Isten áldása legyen mindnyájunkkal! —BB.

* * *

Híreket csak azokból a gyülekezetekből közölhetünk, ahonnan azokat idejében beküldik. A decemberi számhoz a lapzárta november 15-én van. — Szerk.

Mindennapi kenyér

Útmutató a Biblia olvasásához

1995. NOVEMBER

1. Mindenszentek napja

34. Zsoltár 1-10 — Máté 5:1-12
2. Filemon 1-22 — Jób 8:1-22
3. Efezus 5:25-32 — Jób 9:1-3,21-35
4. 1Korinthus 7:29-31 — Jób 11:1-5,13-20

PÜNKÖSD UTÁNI 22. VASÁRNAP

Heti ige: Róma 12:21

5. 2Timóteus 3:14-4:5 — Lukács 18:1-8a
6. 1Korinthus 9:13-18 — Jób 12:1-3,13-25
7. 2Korinthus 10:1-6 — Jób 14:1-12
8. 1Mózes 13:7-8 — Jób 19:21-29
9. 1Korinthus 12:12-14,26-27 — Jób 28:1-28
10. Lukács 22:31-38 — Jób 29:1-20
11. 2Timóteus 4:5-8 — Jób 30:1-17

PÜNKÖSD UTÁNI 23. VASÁRNAP

Heti ige: 2Korinthus 6:2

12. 2Timotheus 4:6-8,16-18 — Lukács 18:9-14
13. Lukács 11:14-23 — Jób 31:29-40
14. 126. Zsoltár — Jób 32:1-22
15. Zsidók 13:1-6 — Jób 35:1-16
16. Zsidók 13:7-9a — Jób 38:1-3,22-41
17. Jeremiás 18:1-10 — Jób 40:1-14
18. 2Thesszalónika 2:1-12 — Jób 42:1-17

PÜNKÖSD UTÁNI 24. VASÁRNAP

Heti ige: 2Korinthus 5:10

19. 145. Zsoltár — Lukács 19:1-10
20. Márk 4:35-41 — Náhum 1:1-14
21. 1Mózes 19:12-19 — Náhum 2:1-14
22. Abdiás 1-21 — Márk 1:14-15
23. Lukács 21:11-19 — Máté 24:1-14
24. Hálaadás napja
1Timótheus 2:1-4 — Máté 6:24-34
25. Jelenések 20:11-25 — Máté 24:15-31

AZ EGYHÁZI ÉV
UTOLSÓ VASÁRNAPJA

Heti ige: Lukács 12:35

26. Kolossé 15:54-58 — Lukács 19:11-27
27. Lukács 12:12-17 — Máté 24:32-44
28. Zsidók 12:12-17 — Máté 24:45-51
29. Zsidók 12:22-29 — Máté 25:1-30
30. András apostol emléknapja
Róma 10:10-18 — János 1:35-42

1995. DECEMBER

1. 1Péter 4:12-19 — Máté 25:31-46
2. 2Péter 3:3-13 — Ézsaiás 40:1-11

AZ EGYHÁZI ÉV KEZDETE
ADVENT 1. VASÁRNAPJA

Heti ige: Zakariás 9:9

3. Róma 13:11-14 — Máté 21:1-11
4. Lukács 1:67-79 — Ézsaiás 40:27-31
5. Mikeás 2:1-5,12-13 — Ézsaiás 41:8-14
6. Jelenések 22:12-17,20-21 — Ézsaiás 42:1-9
7. Zsidók 10:19-23 — Ézsaiás 43:1-7
8. János 18:33-38 — Ézsaiás 43:8-13
9. Jelenések 5:1-14 — Ézsaiás 43:14-21

ADVENT 2. VASÁRNAPJA

Heti ige: Lukács 21:28

10. Róma 15:4-13 — Máté 3:1-12
11. Zsidók 6:9-12 — Ézsaiás 43:22-28
12. Jelenések 2:1-7 — Ézsaiás 44:1-8
13. Jelenések 3:7-13 — Ézsaiás 44:21-28
14. Márk 13:5-13 — Ézsaiás 45:1-8
15. Jelenések 3:14-22 — Ézsaiás 45:18-25
16. Ézsaiás 35:3-10 — Ézsaiás 49:1-6

ADVENT 3. VASÁRNAPJA

Heti ige: Ézsaiás 40:3

17. Jakab 5:7-10 — Máté 11:2-11
18. Lukács 5:5-25 — Ézsaiás 49:7-13
19. Hóseás 14:6-10 — Ézsaiás 49:14-17
20. Lukács 3:1-14 — Ézsaiás 49:22-26
21. Tamás apostol emléknapja
Efezus 1:3-6 — János 20:24-31
22. Márk 1:14-15 — Ézsaiás 50:4-11
23. Lukács 7:29-35 — Ézsaiás 51:1-16

ADVENT 4. VASÁRNAPJA

Heti ige: Filippi 4:4-5

24. Róma 1:1-7 — Máté 1:18-25
25. KARÁCSONY 1. ÜNNEPE
Titus 2:1-14 — Lukács 2:1-20
26. KARÁCSONY 2. ÜNNEPE
Zsidók 1:1-6 — János 1:1-14
27. János apostol emléknapja
1János 1:1-10 — János 21:20-24
28. Jelenések 12:1-6,13-17 — Ézsaiás 52:1-12
29. 1János 3:1-6 — Ézsaiás 53:4-12

AZ ÉV UTOLSÓ NAPJA (VASÁRNAP)

Heti ige: Zsoltár 103:8

31. Róma 8:31-39 — Lukács 12:35-40

—(B)

ERŐS VÁR
BOX 602148
CLEVELAND, OH 44102

SECOND-CLASS POSTAGE
PAID
CLEVELAND, OHIO

ELŐFIZETÉSE
LEJÁRT-E?